

Дискусионен форум на Висшето училище по застраховане и финанси

ВИЗИЯ, МАЩАБИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ПРИВАТИЗАЦИЯТА В СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ

(Продължава от бр. 4)

Поради големия интерес в „Застраховател прес“ продължава да публикува резюме от стенограмата от дискусиата, състояла се на 15 ноември 2006 г. във Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) в столицата, когато се проведе **Третият дискуссионен форум, посветен на темата „Приватизация в социалното осигуряване“**. Припомняме, че във форума взеха участие доц. г-р **Нено Павлов**, ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов, **Бисер Петков**, заместник-председател на Комисията по финансов надзор и ръководещ Управление „Застрахователен надзор“, проф. г-р **Митко Димитров**, директор на Икономическия институт към БАН, **Асия Гонева**, конфедерален секретар на КНСБ, **Весела Караиванова**, подуправител на НОИ, **Даниела Асенова**, главен директор на Главна дирекция „Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване“ на НОИ, **Никола Абаджиев**, председател на Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване, **Станислав Димитров**, главен изпълнителен директор на ПМК „ДСК-Родина“ АД, **Григор Димитров**, заместник главен изпълнителен директор на ПМК „Доверие“ АД, **Божидар Чанков**, директор на Дирекция „Продажби“ на ПМК „Доверие“ АД, доц. г-р **Богомил Манов**, преподавател в УНСС, **Николай Славчев**, главен методолог на ПОД „Алианс България“ АД, и други, доц. г-р **Григорий Вазов**, президент и председател на настоятелството на ВУЗФ, както и преподавателите проф. г. ик. н. **Методи Христов**, доц. г-р **Огняна Стоичкова**, доц. г-р **Лена Русенова**, доц. г-р **Боян Дуранкев**, доц. г-р **Йордан Христов**, доц. г-р **Йото Йотов** и ст. ас. г-р **Илко Кръстителски**.

До месец ще излезе от печат сборникът с материалите от дискусиата. Интересувашите се от темата могат да се обръщат за повече информация към Висшето училище за застраховане и финанси.

Асия Гонева, конфедерален секретар на КНСБ, направи уговорката, че участва в дискусиата в качеството си на представител на социален партньор, който има отговорности в сферата на социалното осигуряване - обект на този дебат. За мен е важно, ако в следващите изказвания има развитие на тези няколко фрагмента, които аз бих искала да поставя, заяви г-жа Гонева. Най-напред искам да кажа нещо за моралните аспекти на процеса. Аз бих искала още един шрих да дам. Той е чисто синдикален, не чисто български. Това е визия на европейския синдикализъм. Съществуват документи на Европейската конфедерация, в които има изразено такова усещане и такова възприемане по отношение на социалното осигуряване. Социалното осигуряване за всяка страна, освен всичко друго, е и едно наследство за всяко общество. То много често е обществено достояние, завоювано и с цената на жертви. От тази гледна точка, когато разглеждаме аспектите, възможностите и най-вече визията за приватизация на социалното осигуряване, на части от него, на елементи от него, водещата, крайната цел, която винаги трябва да преследваме, е все пак надграждане, подобряване на онова, което тя отдава на тези, за които е създадена и съградена. Това е много важен елемент. Хубаво е, че вие се опитвате да из-

чистите теоретически нещата. Ако има нещо, което, според мен, „куца“ в развитието на българската осигурителна реформа, то е точно това, че много често се оправдаваме с липсата на време, с много бързи и спешни политически решения и не се допитваме до науката. Затова и през януари приемаме нещо, което променяме през декември, или обратното - и това се е случвало.

Вторият аспект е свързан с широко разпространената теза, че големите предизвикателства, пред които са изправени всички осигурителни системи от икономическо и демографско естество, могат да бъдат преодолявани, решени, изгладени само и единствено по пътя на приватизацията на социалното осигуряване. Вярна ли е тази теза, или не? Икономическите и демографски предизвикателства и проблеми само на разходно-покривните системи ли се отразяват, или имат влияние и върху

частните системи? Когато говорим за социалното осигуряване, кое е разумното решение, което трябва да се вземе, когато се преценява колко и докъде да отидем в предприемането на приватизационни процеси във всяко едно от техните измерения?

Приемам това, което беше казано - има терминологичен проблем. Ще си позволя да кажа само една дума по повод нещо, което каза г-н Бисер Петков, когато говори за това, че трябва да се изчистят понятията. Ние наричаме допълнително нашето частно пенсионно осигуряване в рамките на общата сграда и архитектура на българската система на социалното осигуряване. Тъй че в рамките на терминологията това е нещичко, което е ясно, на мен поне така ми изглежда.

Много се колебах, когато г-н Григор Димитров говореше в началото за това какво се е случило през 1994 г. Връщайки се към определението, което в началото даде г-н Йордан Христов по отношение на приватизацията в социалното осигуряване, аз съм поколебах дали можем да наречем това, което стана през 1994 г., „приватизация“, след като ние не сме правили нещото, което се съдържа според мен в определението. Ние просто заехме една ниша, която беше всъщност свободна. Т.е. няма прехвърляне на нещо на някого от държавата. В рамките на съществуващото търговско законодателство бе заета тази ниша от пенсионните дружества. Слава Богу, рискът, който тогава беше поет, досега изглежда оправдан, особено на фона на процесите, които протеккоха през 1996-1997 г. Каквато и да бъде степента на приватизиране на социалното осигуряване, на мен ми се струва, че ролята на краен гарант, винаги отговорен, принадлежи на държавата, защото, според мен, така е решено във всички международни документи. Държавата е тази, която носи отговорност да бди нейните граждани да не бъдат оставени сами на себе си при настъпването на определени рискове. Как тя ще организира това - дали с участието на частни субекти,

или само с държавни институции? Това е въпрос на виждане, въпрос на нагласи в обществото, въпрос на преценка за ефективност, но винаги последната гаранция и отговорност е на държавата. И от тая гледна точка на мен ми се струва, че трябва да признаваме правото на държавата да може да влияе, да може да се намесва не така, че да пречат развитието на бизнеса. Аз не обичам думата бизнес, особено когато говорим за пенсионно осигуряване, защото тя има особен привкус в българската действителност. Това е по-скоро индустрия. Завършвайки с това да дадем право на държавата да има своята роля, да може да си гарантира за себе си своите функции на гарант, трябва да помним и това, че развитието на тази индустрия зависи и от това доколко държавата ще го стимулира, като й отстъпва едни иначе присъщи на нея приходи, каквито са данъците. Много важен въпрос засега проф. Методи Христов - за равнището на доходите. Доколко можем да разчитаме, че при това състояние на доходите тази индустрия в нейната незадължителна част може да просперира. Веднага тук идва въпросът за справедливостта, за степента на гарантиране на правата, за социалната еднородност, която е също огромно предизвикателство. Оттук ако отидем и към моделите, ще стане дълъг и, разбира се, интересен разговор, но за това няма възможност. Много ще се радвам, ако наистина книжката, която ще излезе, ни бъде предоставена в повече от един екземпляр, завърши изказването си г-жа Гонева.

Никола Абаджиев, председател на Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване, отбеляза, че в доклада на Йордан Христов са поставени много актуални проблеми и въпроси, някои от които се дискутират за първи път. Поставят се като понятия и неща, които тепърва предстоят да се решават в България, изтъкна ораторът. Поздравявам организаторите за смелостта и самото висше предстояние да се решават в България, изтъкна ораторът. Поздравявам организаторите за смелостта и самото висше предстояние да се решават в България, изтъкна ораторът. Поздравявам организаторите за смелостта и самото висше предстояние да се решават в България, изтъкна ораторът.

използвани в нашата практика. В това число бих поставил и думата приватизация. Ще загатна един проблем, който веднага си го зададох - наистина ли можем да бъдем наречени приватизатори? Изобщо пенсионноосигурителните дружества, или тази дейност, поне до момента и особено в началото, могат ли да бъдат наречени приватизатори? Защо си мислим така? Защото по това разбираме - поне тясно разбиране на понятието приватизация - смяната на някаква собственост. Ние обаче не сменихме никаква собственост. Пенсионноосигурителните дружества и първите фондове си създадоха свои функции, предложиха своите услуги на населението и изградиха своята дейност на пусто място. Те не отнеха нещо от някого, а направиха така, че остана собствеността там, където е.

Каква е собствеността в доброволните пенсионни фондове? Собствеността е на хората, на осигурените лица. Те внасят свои пари, а тези средства са тяхна собственост. Това е може би главното завоевание на допълнителните пенсионни фондове. Също така, говорейки за термини - може би колегите, които присъстват, и тези, с които писахме първите нормативни документи - са забелязали, че в никой документ в нашата работа с колективите ние никога и никъде не сме използвали думата „частно“ по различни причини. Едната е, че по начало има неприязън към думата „частник“ в българското общество. От друга страна дали можем да определим тези услуги като частни? Второ, дали можем да използваме понятието „частна пенсия“, която

понякога неосъзнато се използва. „Частно осигуряване“ също.

Наистина има терминологичен хаос, който води и до проблеми в осъществяването на самата дейност на допълнително пенсионно осигуряване. Оттук нататък следва въпрос за приватизацията и как ние ще продължим. Мисля, че сега навлизаме в по-сериозна фаза на приватизиране на услугите в

този сектор. В България имаме специфичен облик и специфичен опит по това, което г-н Христовков определя като „проникване на допълнителните услуги“ или на тези дейности, които са се изпълнявали досега от държавата. Много ми харесва това, което той поставя като проблем, а именно „приватизацията на социалното осигуряване като политика за обединяване на икономическите и социалните цели на обществото“.

Допълнителното пенсионно осигуряване и изграждането на втория и третия стълб беше допълнение, надграждане на тази система, която наистина стъпи на здрави три крака. И това е опит на България, който доказва своята жизнена способност. Смятам, че засилването на ролята, разширяване обхвата на пенсионното осигуряване ще бъде и трябва да бъде за сметка на по-големи функции, по-големи задачи, по-големи отговорности при категоричния и строг надзор на държавата върху тази дейност. Все пак трябва да се оценява, и то с намесата на синдикалите, на неправителствения сектор, чет ства дума за бели пари за черни дни, т.е. тук държавата не може да се оттегли докрай и да остави това само в други ръце. В нея трябва да останат именно тези функции на контрола, разбира си, със същото динамично, съвременно развитие на първия стълб в държавното обществено осигуряване. Той трябва да отговаря на всички изисквания и да балансира системата, защото според мен държавата сега и за в бъдеще има и трябва да има социална отговорност по отношение на своите граждани. Тя трябва чрез обществената система да създаде елементарните условия за живот след пенсиониране, след завършване на трудовия живот, за да живее всеки гражданин нормално. Всичко останало в тази система трябва да бъдат екстрите, богатството на този човек, запазване на неговото равнище на живот - по същия начин, по който той е живял, разходвал, потребявал по време на своя трудов живот.

(Следва)

Бел. ред. Редакцията изказва благодарност на служителките във ВУЗФ **Десислава Чистова** (отдел „Международни програми и проекти“) и **Евгения Рашева** (библиотекар-информатор) за съдействието при обработката на стенограмата от дискусиата.

СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ